

MIKKELIN SEUDUN
YMPÄRISTÖPALVELUT

Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen
ympäristöterveydenhuollon
valvontasuunnitelma
vuosille 2020-2024
Päivitys vuodelle 2020

TOTEUTUMISEN ARVIOINTI
VUODELTA 2020

Hirvensalmi-Kangasniemi-Mikkeli-Mäntyharju-Pertunmaa

Mikkelin seudun ympäristöpalvelut
Ympäristöterveydenhuolto

1	Johdanto	1
2	Ympäristöterveydenhuollon tavoitteet ja valvontasuunnitelmat	2
3	Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkö	4
3.1	Toimialue	4
3.2	Valvonnan voimavarat ja niiden jakautuminen	5
3.2.1	Valvontakohteiden riskinarviointi ja tehokas kohdentaminen ..	8
3.2.2	Tarkastuksen sisältö ja valvontakohdetyyppien tarkastustiheydet	8
3.3	Koulutus	9
3.4	Valvontatietojärjestelmä ja tiedonkeruu	10
3.5	Viestintä	11
3.6	Valvonnan kustannukset ja maksullisuus	12
3.7	Varautuminen erityistilanteisiin	12
3.8	Näytteenottosuunnitelma ja laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu ...	13
4	Valvonnan toimialat	14
4.1	Elintarvikevalvonta	14
4.2	Terveysuojelulain mukainen valvonta	14
4.3	Tupakkalain mukainen valvonta	14
4.4	Eläinlääkintähuolto	14
5	Valvontasuunnitelman toteutumisen seuranta	14

LIITTEET:

Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen elintarvikelain valvontasuunnitelma
vuodelle 2020

Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen tupakka- ja lääkelain valvontasuunni-
telma vuodelle 2020

Terveysuojelulain valvontasuunnitelma vuosille 2020-2024, päivitys
vuodelle 2020

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin suunnitelma vuodelle 2020

1 Johdanto

Tämä valvontasuunnitelma on Mikkelin seudun ympäristöpalveluiden ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma vuodelle 2020. Ympäristöterveydenhuollon erityislainsäädäntö sekä valtioneuvoston valvontasuunnitelma-asetus (665/2006) edellyttävät kuntia laatimaan ja hyväksymään säännöllistä valvontaa koskevan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman siten, että valvonta on laadukasta, säännöllistä ja terveyshaittoja ehkäisevää.

Tämä suunnitelma koskee kaikkea ympäristöpalvelujen suorittamaa valvontaa elintarvikelain (23/2006), terveydensuojelulain (763/94), tupakkalain (549/2016), lääkelain (395/1987), eläinlääkintähuoltolain (765/2009), eläinsuojelulain (247/1996) sekä lain eläimistä saatavista sivutuotteista (517/2015) mukaisesti.

Valvontasuunnitelman toteutumista arvioidaan ympäristölautakunnassa seuraavan vuoden alussa. Arviointiin sisältyy mm. tarkastusten kattavuus, tarkastusten määrä valvontakohtetyypeittäin, resurssien riittävyys ja valvonnasta saadut tulot.

Valvontasuunnitelman toteutumisen arvioinnissa tarkastellaan, kuinka kattavasti suunniteltu toiminta ja suunnitellut tarkastukset ovat toteutuneet. Toteutumisen yhteydessä tarkastellaan, onko kaikkien toimialojen valvontaa tehty kattavasti ja miten voimavarat eri toimialojen välillä ovat jakautuneet. Lisäksi arviointikriteereitä on myös valtakunnallisten ja omien painopistealueiden valvonnan toteutuminen. Mikäli suunnitelmassa asetettuja tavoitteita ei ole saavutettu, tuodaan toteutumisen arvioinnissa esille mahdollisia syitä ja tarvittavia toimenpiteitä.

Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi lähetetään tiedoksi Itä-Suomen aluehallintoviranomaiselle 31.3.2021 mennessä.

Valvontaohjelman säädösperusta

- Elintarvikelaki (23/2006)
- Eläinlääkintähuoltolaki (765/2009)
- Terveysturvallisuuslaki (763/94)
- Tupakkalaki (549/2016)
- Laki eläimistä saatavista sivutuotteista (517/2015)
- Valtioneuvoston asetus kunnan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmasta (665/2006)
- Valtioneuvoston asetus ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisista valvontaohjelmista (78/2011)

Toteutumat on kirjattu suunnitelmaan kurstiivilla ja sinisellä fontilla.

2 Ympäristöterveydenhuollon tavoitteet ja valvontasuunnitelmat

Ympäristöterveydenhuolto on osa ennaltaehkäisevää kansanterveys-työtä, jonka tehtävänä on yksilöön, väestöön ja elinympäristöön kohdistuva terveyden edistäminen sekä sairauksien ja tapaturmien ehkäisy. Suunnitelmassa on otettava huomioon valvontaa ohjaavien keskusvirastojen valvontaohjelma sekä valvontasuunnitelma-asetuksen (665/2006) edellyttämä sisältö. Valvontasuunnitelman tulee sisältää vähintään tarkastusten sisältö, valvontakohdetyyppien tarkastustiheys, tarkastuksiin keskimäärin käytettävä aika, kunnan toimesta tapahtuva näytteiden otto ja tutkiminen sekä valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi. Valvontasuunnitelma on hyväksyttävä kunnan ympäristöterveydenhuollosta vastaavassa toimielimessä ja toimitettava aluehallintovirastolle tiedoksi.

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön tavoitteena on varmistaa kuntalaisille turvallinen elinympäristö, jossa ei ole terveyshaittaa aiheuttavia tekijöitä. Lainsäädännössä korostetaan toiminnanharjoittajien omaa vastuuta, mutta viranomaisvalvontaa tarvitaan toiminnan ja tuotteiden määrystenmukaisuuden varmistamiseksi, toimijoiden tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi, kuluttajansuojan turvaamiseksi sekä toimijoiden tuotantoedellytysten varmistamiseksi.

Tämä suunnitelma sisältää Mikkelin Seudun Ympäristöpalvelujen ympäristöterveydenhuollon elintarvikelain, terveydensuojelulain ja tupakkalain mukaiset valvontasuunnitelmat sekä eläinten hyvinvoinnin ja terveydenhuollon valvontaohjelman.

Yleisessä osassa on kuvattu valvontasuunnitelmaa ohjaavia säädöksiä ja suunnitelmalle asetettuja vaatimuksia sekä suunnitelmassa määritellyjä tavoitteita. Toimialakohtaiset suunnitelmat ovat liitteenä. Niissä on kuvattu yksilöidyt toimialakohtaiset suunnitelmat painopistealueista, toteutettavista tarkastuksista ja suunnitelluista tarkastusmääristä.

Ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisista valvontaohjelmista on säädetty valtioneuvoston asetuksessa 664/2006. Asetuksen mukaan keskusviranomaisten tulee laatia ympäristöterveydenhuollon lainsäädännössä edellytetyn valvonnan kattava yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma. Keskusvirastojen valtakunnallisessa valvontaohjelmassa on määritellyt yhteiset tavoitteet ja periaatteet.

Yhteistä valtakunnallista valvontaohjelmaa laadittaessa kantavana ajatuksena on ollut tunnistaa ohjelmakauden haasteet ja tavoitteet. Ohjelmassa otetaan huomioon muun muassa hallitusohjelman sekä ministeriöiden ja keskusviranomaisten asettamat ympäristöterveydenhuoltoa koskevat linjaukset ja strategiset tavoitteet.

Toimialakohtaisissa valvontaohjelmissa huomioidaan yhteisessä ohjelmassa asetetut tavoitteet sekä annetaan tarkempia ohjeita muun muassa eri lakien perusteella tehtävien tarkastusten sisällöstä.

Edellisen valvontaohjelmakauden 2015-2019 teemana oli valvonnan vaikuttavuus. Valvonnan vaikuttavuutta on tärkeää edistää jatkuvasti mm. valvonnan riskiperusteisuudella ja valvonnan tehokkaalla kohdentamisella. Ohjelmakauden 2020 - 2024 teemana on yhdenmukainen valvonta ja yhteistyö. Ympäristöterveydenhuollon valvontaohjelman teemaa yhdenmukaisesta valvonnasta ja yhteistyöstä voidaan edistää seuraavia tavoitteita toteuttamalla:

1. arviointi- ja ohjauskäynnit
2. viranomaisyhteistyö
3. yhteistyö toimijoiden kanssa
4. varautuminen

Keskusviranomaisten (Sosiaali- ja terveysalan lupavirasto Valvira ja Ruokavirasto) toimialakohtaiset painopisteet valvontaohjelmakauden eri vuosille on kuvattuna toimialakohtaisissa valvontaohjelmissa.

Ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma 2020- 2024 sisältää;

1. Elintarvikeketjun monivuotinen kansallisen valvontasuunnitelma 2015-2020, osat 1 ja 2 (päivitys vuodelle 2020)
2. Valtakunnallinen terveydensuojelun valvontaohjelma vuosille 2020-2024
3. Valtakunnallinen tupakkalain valvontaohjelma vuosille 2020–2024
4. sekä valtakunnallisen ohjelman eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta sekä kuntien järjestämistä eläinlääkäripalveluista

Valtioneuvoston asetus ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisista valvontaohjelmista (664/2006) säättää yksityiskohtaisemmin valvontaohjelmien sisällöstä. Yhteisessä valtakunnallisessa ohjelmassa määritellään keskusviranomaisten yleiset periaatteet

1. tarkastuksen sisällölle,

2. valvontakohdetyyppien riskinarvioinnille ja riskiluokitukselle sekä valvontakohdetyyppien tarkastustiheyksille,
3. valvontakohdetyypeittäin tarkastukseen keskimääräisesti käytettävälle ajalle,
4. näytteenoton ja valvontaprojektien ohjaukselle,
5. ohjeet kunnan valvontasuunnitelman toteutumisen arvioimiseksi sekä
6. raportointiohjeelle.

Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma on laadittu vuosille 2020- 2024. Valvontasuunnitelmaa laadittaessa on otettu huomioon valtakunnalliset valvontaohjelmat sekä paikallinen riskinarviointi. Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma sisältää liitteet, joissa on yksilöity eri toimialakohtaiset valvontasuunnitelmat valvontakohteineen sekä valvontatiheyksineen. Toimialakohtaiset yksilöidyt valvontasuunnitelmat tarkistetaan tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein.

Vuonna 2020 Mikkelin seudun ympäristöpalveluihin ei tehty Aluehallintoviraston toimesta AJO-käyntiä. AJO-käynti toteutui sähköisenä kyselynä.

3 Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkö

3.1 Toimialue

Mikkelin seudun ympäristöpalvelut on aloittanut toimintansa 1.1.2005. Se hoitaa ympäristöterveydenhuollon tehtävät Mikkelin, Mäntyharjun, Hirvensalmen, Pertunmaan sekä Kangasniemen alueella. Yhteistoiminta-alueen asukasmäärä on n. 71 000 asukasta.

Valvontaviranomaisena toimii Mikkelin seudun ympäristölautakunta, jossa on yhdeksän jäsentä; viisi jäsentä Mikkelistä sekä Mäntyharjusta, Kangasniemeltä, Hirvensalmelta ja Pertunmaalta yksi kustakin.

Toimialue on kuvassa 1.

Kuva 1. Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen toimialue

3.2 Valvonnan voimavarat ja niiden jakautuminen

Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen henkilöstömäärä oli vuoden 2020 alussa yhteensä 26 (23,6 htv), heistä 20 (17,6 htv) ympäristöterveydenhuollossa.

Vuoden lopussa ympäristöterveydenhuollon henkilötyömäärä oli: terveysvalvonta 7,5 htv. kaupungineläinlääkäripraktikot 7,2 htv (osa viroista täyttämättä), valvontaeläinlääkärit 2 htv, vastaanottoavustajat 1,2 htv, terveysvalvonnan johtaja 1 htv ja toimistos sihteeri 0,3 htv, eli yhteensä 19,2 htv.

1.2.2021 poistuu terveysvalvonnasta eläköitymisen vuoksi 0,5 htv, joten tämän jälkeen ympäristöterveydenhuollolla on käytössä oleva henkilöstömäärä 18,7 htv.

Yksikkö täyttää ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueita koskevan lain (410/2009) vaatimukset.

Suunnitelma yhteistoiminta-alueita koskevan lain uudistamiseksi on meillä ja se valmistuu vuoden 2021 aikana. Uudessa laissa yksión minimikoko todennäköisesti kasvaa, ja kaavailujen mukaan käytössä oleva henkilöstöresurssin pitäisi olla vähintään 25 htv.

Ympäristöterveydenhuollon käytettävissä oleva henkilöstö on kuvattuna taulukossa 1.

Taulukko 1: Ympäristöterveydenhuollon käytettävissä oleva henkilöstö vuoden 2020 lopussa (muutokset kursivoilla)

Nimi	Virkanimike	Eriyisosaaminen/ vastuualue	Muuta
<i>Minna Leppänen</i>	<i>terveysvalvonnan johtaja 20.1.2020 – maaliskuu 2020</i>	<i>Hallinto, toiminnan johtaminen, suunnittelu ja kehittäminen, laitosvalvonta</i>	
<i>Maria Tirkkonen</i>	<i>terveysvalvonnan johtaja 20.4.2020 alkaen</i>	<i>Hallinto, toiminnan johtaminen, suunnittelu ja kehittäminen, laitosvalvonta</i>	
Hanna Pasonen	ympäristöpäällikkö		50 % TVJ sijaisena 20.1.2020 asti (hallinto ja henkilöstöasiat)
Antti Tukiainen	kaupungin-eläinlääkäri	vastaava eläinlääkäri, peruseläinlääkintähuolto, kiireellinen eläinlääkäriapu	50 % TVJ sijaisena 20.1.2020 asti (substanssi-asiat)
<i>Anne Salmi/Tuija Kärkkäinen</i>	<i>toimistosihteerit (hallintopalvelukeskus)</i>	<i>toimistotyöt, laskutus, tilastointi</i>	<i>31.5.2020 asti Anne Salmi, 18.5.2020 lähtien 50% työajalla Tuija Kärkkäinen</i>
Lasse Lähde	terveystarkastaja	Terveydensuojelutiimin vetäjä, huoneistot, melu, tuholaiset	
Marko Nyysönen	terveystarkastaja	Vesiasiat, terveydensuojelu, huoneistot	
Sanna Toivanen	terveystarkastaja	Vesiasiat, elintarvikevalvonta	
Anneli Tirkkonen	terveystarkastaja	Elintarvikevalvonta ja terveydensuojelulain mukainen valvonta (kauneushoitolat)	
Nina Gynther	terveystarkastaja	Elintarviketiimin vetäjä, tupakkalain mukaiset luvat, lääkelain mukainen nikotiinivalmisteiden myyntilupa ja tupakka- ja lääkelain mukainen valvonta	
Noora Pesonen	terveystarkastaja	Elintarvikevalvonta, tupakka- ja lääkelain mukainen valvonta	
Jarno Laitinen	terveystarkastaja	Terveydensuojelu, asumisterveys ja tupakkalain mukaiset tupakointikiellot asuntoyhteisössä	
Leena Haikarainen	terveystarkastaja	Elintarvikevalvonta, laitokset ja tupakka- ja lääkelain mukainen valvonta	50 %
Minna Rantalainen	kaupungineläinlääkäri	peruseläinlääkintähuolto, kiireellinen eläinlääkäriapu	50 %

Suvi Kähkönen-Valtola	kaupungineläinlääkäri	peruseläinlääkintähuolto, kiireellinen eläinlääkäriapu	
Tuulia Kastevaara	kaupungineläinlääkäri	peruseläinlääkintähuolto, kiireellinen eläinlääkäriapu	
Leena Riipinen	kaupungineläinlääkäri	peruseläinlääkintähuolto, kiireellinen eläinlääkäriapu	
<i>Maria Tirkkonen</i>	<i>terveysvalvonnanjohtaja</i>	<i>kaupungineläinlääkäripraktikko 19.4.20 asti, terveysvalvonnan johtaja 20.4.2020 lähtien</i>	<i>seuraajaksi valittu Daniel Marin</i>
Sini Marjo	kaupungineläinlääkäri	peruseläinlääkintähuolto, kiireellinen eläinlääkäriapu	70 %
<i>Daniel Marin</i>	<i>kaupungineläinlääkäri</i>	<i>peruseläinlääkintähuolto, kiireellinen eläinlääkäriapu, Lihantarkastus</i>	<i>16.11.2020 alkaen</i>
	kaupungineläinlääkäri	<i>peruseläinlääkintähuolto, kiireellinen eläinlääkäriapu</i>	1.1.2021 alkaen, täyttämättä
Veera Strömmer	valvontaeläinlääkäri	eläinsuojelu, eläintautivalvonta, sivutuotevalvonta, alkutuotantovalvonta	
<i>Essi Pietilä</i>	<i>valvontaeläinlääkäri</i>	<i>eläinsuojelu, eläintautivalvonta, sivutuotevalvonta, alkutuotantovalvonta</i>	<i>17.8.2020 alkaen</i>
Merja Saarenpää	vastaanottoavustaja	avustavat tehtävät vastaanotolla, eläinlääkintähuollon toimistotehtävät	60 %
Minna Talka	laitosapulainen	avustavat tehtävät vastaanotolla	60 %

Suunnitelmallisiin tarkastuksiin voidaan käyttää ainoastaan osa käytettävissä olevasta kokonaistyöpanoksesta. Muu työaika kuluu mm. akuutteihin tarkastuksiin, valitusten käsittelyyn, neuvontaan, ohjaukseen, hakemusten ja ilmoitusten käsittelyyn, koulutukseen ja erilaisiin hallinnollisiin tehtäviin. Osa tästäkin työstä on toimialakohtaisiin suunnitelmiin kirjattua suunnitelmallista mutta muuta kuin tarkastustyötä.

Vuoden aikana suoritettavien tehtävien määrää on vaikea etukäteen ennakoida, mutta on arvioitu, että valvontaan tarvittava kokonaistyöpanos-tarve on keskimäärin 2 – 3 kertaa valvontakohteiden tarkastuksiin tarvittava aika. Ympäristöterveydenhuollon terveysvalvonnan resurssien jakautumien on kuvattu taulukossa 2.

Taulukko 2. Suunnitelma vuoden 2020 käytettävissä olevien resurssien jakautuminen terveysvalvonnassa

	Valvonnan resurssit/ htpv
Elintarvikevalvonta	800
Terveydensuojelun valvonta	800
Tupakkavalvonta	50
yht.	1 650 (7,5hlö*220 tpv)

Toimialakohtaisia valvontasuunnitelmia ja valvontatiheyksiä laadittaessa on käytetty keskusvirastojen antamia ohjeita.

3.2.1 Valvontakohteiden riskinarviointi ja tehokas kohdentaminen

Valtakunnallisissa valvontaohjelmissa on omat riskinarviointimallit, joiden perusteella on erilaisille valvontakohteille annettu tarkastustiheydet. Valvontasuunnitelmassa on suunniteltu tarkastustiheydet ja arvio tarkastusten kestosta valvontakohdetyypeittäin.

Tarkastustiheydet on määritetty kohdetyypikohtaisen riskiluokituksen perusteella ja apuna on käytetty keskushallinnon laatimia ohjeita. Tarkastustiheyttä määritettäessä otetaan lisäksi huomioon toiminnan laajuus ja olosuhteet sekä toimintatavat.

3.2.2 Tarkastuksen sisältö ja valvontakohdetyyppien tarkastustiheydet

Valvonta-asetuksen mukaan kunnan valvontasuunnitelman tulee sisältää tarkastuksen sisällön määrittely sekä tarkastukseen keskimäärin käytettävä aika. Tarkastuksia tehtäessä käytetään apuna keskusviraston valvontaohjeita, tarkastuslistoja sekä malliasiakirjoja. Suunnitelmallisen valvonnan tulee perustua riskinarviointiin.

Yksittäisen valvontakohteen riskinarvioinnissa ja tarkastustiheyden määrittelyssä on otettu huomioon toimialakohtaisissa valtakunnallisissa valvontaohjelmissa valvontakohdetyypille määritetty riskiluokka sekä toiminnanharjoittajan omavalvonnan tai muun omaehtoisen valvonnan taso, henkilökunnan asiantuntemus, aikaisempi valvontahistoria sekä tilat, olosuhteet ja varustuksen kunto.

Valvontakohdetta voi koskea useampi ympäristöterveydenhuollon toimialakohtainen valvontasuunnitelma. Valvontakohteiden tarkemmat tarkastustiheydet on määritetty toimialakohtaisissa valvontasuunnitelmissa.

Tarkastuksella tarkoitetaan valvontaviranomaisen säännöllisesti ja ennalta suunnitellusti tekemää valvontakohteen tarkastusta, jossa arvioidaan valvontakohteen vaatimuksenmukaisuus. Tarkastus voi sisältää näytteenottoa ja mittauksia kohteen, kohteessa harjoitettavan toiminnan tai valmistettavien tuotteiden tai tarjottavien palvelujen terveellisyyden, turvallisuuden ja määräystenmukaisuuden arvioimiseksi. Tarkastus voi kohdistua tiloihin, olosuhteisiin, toimintatapoihin, tuotteisiin ja asiakirjoihin.

Tarkastuksesta laaditaan aina tarkastuskertomus, joka annetaan tiedoksi tarkastuskohteelle ja muille asianosaisille. Havaintojen ja toimenpidekehottusten sisällöstä tulee mahdollisuuksien mukaan informoida heti tarkastuksen aikana.

Tarkastusten yleinen sisältö eri toimialoilla:

1. **elintarvikevalvonta**; tavoitteena tarkastaa kohteessa tilojen ja toiminnan vaatimuksenmukaisuus, osa tehdään ennalta ilmoittamalla.
2. **terveydensuojelulain mukainen valvonta**; tavoitteena tarkastaa kohteessa tilojen ja toiminnan vaatimuksenmukaisuus, yleensä tarkastuksesta sovitaan ennakkoon
3. **tupakkalain mukainen valvonta**; tavoitteena tarkastaa vähittäismyyntipaikoissa myynnin lainmukaisuus ja ohjeiden noudattaminen, tupakointitiloissa tilojen vaatimusten mukaisuus

Tarvittaessa tehdään uusintatarkastus vaadittujen toimenpiteiden valvomiseksi. Tarkastuskertomukset tallennetaan vuoden 2019 alussa käyttöön otettuun valtakunnalliseen VATI-ohjelmaan (Ympäristöterveydenhuollon toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmä)

Tarkastus voi sisältää useiden ympäristöterveydenhuollon lakien mukaisia toimenpiteitä. Tarkastukseen tulee kirjata, minkä lain perusteella tarkastus on tehty.

Tarkastusaikaan katsotaan kuuluvaksi varsinaisen kohteessa tehtävän tarkastuksen lisäksi tarkastukseen valmistautumiseen kuluva aika sekä tarkastuskertomuksen laatiminen. Tarkastuksen yksityiskohtainen sisältö on kuvattu keskusvirastojen antamissa ohjeissa sekä laatuksikirjassa.

3.3 Koulutus

Henkilöstön koulutusta pyritään kohdentamaan siten, että jokainen tarkastaja osallistuu ensisijaisesti koulutuksiin, jotka käsittelevät hänen erityisaluettaan.

Valvontahenkilöstön koulutukseen panostetaan suunnitelmakaudella osallistumalla sekä alueellisiin että valtakunnallisiin toimiala- ja tehtäväkohtaisiin koulutuksiin. Aluehallintovirasto ja keskusvirastot järjestävät koulutuspäiviä, joilla käsitellään lainsäädännön uudistuksia sekä muita ajankohtaisia asioita. Näitä koulutuksia järjestetään yhä useammin videoyhteytenä ja se vähentää osallistumiskustannuksia ja mahdollistaa useamman henkilön osallistumisen koulutukseen.

Ympäristöpalvelujen tavoitteen mukaan jokainen työntekijä osallistuu vuoden aikana vähintään kahdeksaan koulutuspäivään. Koulutukset suunnataan ensisijaisesti oman vastuualueen ja käytännön tehtävien mukaan. Koulutustarvetta arvioidaan kehityskeskustelujen yhteydessä.

Koulutus suunnitellaan niin, että henkilöstö osallistuu tehtäväjaon mukaiseen koulutukseen. Ulkopuolisen koulutuksen lisäksi yksikön omissa palavereissa käsitellään lainsäädännön muutoksia ja laintulkintaa sekä valvonnan ongelmatapauksia.

Koulutuksen toteutumista seurataan vuosittain henkilötasolla.

Terveystarkastajat ja terveysvalvonnan johtaja ovat osallistuneet koulutuksiin, lähinnä etänä. Suurin osa koulutuksista oli Ruokaviraston järjestämiä. Koronaan liittyen oli koulutuksia jonkin verran, mm. kolme tarkastajaa ja terveysvalvonnan johtaja osallistuivat THL:n järjestämään Koronavirustartuntojen jäljitys -koulutukseen. Terveysvalvonnan johtaja aloittaa XAMK:n järjestämän Kriisi- ja poikkeusolojen asiantuntijakoulutukseen. Melumittauksista vastaava terveystarkastaja kävi yksityisen yrityksen järjestämän melumittauskoulutuksen.

Praktikkoeläinlääkärit eivät ole henkilöresurssien vuoksi ehtineet osallistua kuin kaikkein välttämättömmimpiin koulutuksiin, joten heidän osaltaan koulutustavoite ei täyty.

Valvontaeläinlääkärit osallistuivat tarpeelliseksi katsomiinsa koulutuksiin. Kouluttautuminen helpottuu henkilöresurssien vakiinnuttua.

3.4 Valvontatietojärjestelmä ja tiedonkeruu

Kaikki tiedossa olevat valvontakohteet Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen alueella on kirjattu valtakunnalliseen VATI-järjestelmään (Ympäristöterveydenhuollon toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmä). Ohjelma on otettu käyttöön vuoden 2019 alussa. Tietojärjestelmään kirjataan kohdekohtaisesti suoritettut tarkastukset. Kohteiden ilmoitukset ja mahdolliset hyväksymispäätökset käsitellään kaupungin yhteisellä CaseM-asiakirjaohjelmalla, jonne päätökset arkistoituvat. Myös tarkastuspöytäkirjat arkistoidaan CaseM-järjestelmään arkistointisuunnitelman mukaisesti. Arkistointitapa on sähköinen.

Elintarvikevalvonnan raportointi toteutuu osin automaattisesti Vati - ohjelmasta Ruokavirastolle, joka pitää valtakunnallista rekisteriä elintarvikevalvonnan valvontakohteista. Sähköinen tiedonkeruu on laajentunut myös muuhun ympäristöterveydenhuoltoon ja mm. terveydensuojelulainmukaiset suoritteet siirtyvät suoraan keskusviraston käyttöön. Varsinainen

vuosiraportointi tehdään VYHA-järjestelmän kautta.

Ruokaviraston Vati-järjestelmän käyttöönotto on jatkunut edelleen vuonna 2020. Alkuvaikeuksien jälkeen Vati-ohjelma on mennyt eteenpäin ja toimii monelta osin hyvin, mutta raportointityökalujen kanssa on edelleen ongelmia.

Ympäristöpalvelut sai Vati-järjestelmän laskutustoiminnan osittain käyttöön jo vuonna 2019. Vuonna 2020 terveystarkastajat ovat laskuttaneet kaikki ulkoiset laskut Vatin kautta. Sisäiset laskut tulevat myös Vati-järjestelmästä, mutta laskutuksen käsittelyn hoitaa toimistosihiteeri, koska se ei onnistu suoraan Vatista.

Vuonna 2020 aloitettiin EnviroVet Oy:n tarjoaman LaatuNet-laadunhallintajärjestelmän perusteellisempi käyttö. Vuonna 2021 aloitamme yksikön sisäiset auditoinnit. EU:n valvonta-asetus edellyttää ympäristöterveydenhuollon yksiköiltä oman laadun seurantaa.

Aluehallintovirasto ei tehnyt vuonna 2020 Mikkelin seudun ympäristöpalveluihin varsinaista arviointi- tai ohjauskäyntiä. AJO-käynti toteutui sähköisenä kyselynä.

3.5 Viestintä

Mikkelin kaupungin www- sivuilla www.mikkeli.fi kerrotaan ympäristöterveydenhuollon eri osa- alueista ja toiminnan järjestämisestä. Ympäristöpalvelujen sivuilta löytyy valvonnassa käytettävät lomakkeet sekä erilaisia ohjeita. Sivuille voidaan päivittää ympäristöterveydenhuollon ajankohtaisia asioita. Jäsenkuntien www-sivuilta tulee olla toimiva linkki ympäristöpalveluiden kotisivuille.

Kohdekohtaisessa tiedottamisessa käytetään apuna tietojärjestelmän kohdetietoja. Kiireellisissä tapauksissa yhteyttä otetaan puhelimitse tai paikan päälle tapahtuvalla käynnillä. Kiireellisissä takaisinvetotapauksissa käytetään lähinnä puhelinta. Ympäristöterveydenhuollon erityistilanteissa tiedotetaan tapauskohtaisen harkinnan perusteella jakamalla tiedote joka kotiin, paikallisradion, lehdistön ja internetin välityksellä. Epidemiatilanteissa tapahtuvasta viestinnästä vastaa epidemiatyöryhmä sovitun työnjaon mukaisesti.

Myös normaaliajan toiminnasta, esim. toteutetuista projekteista pyritään tiedottamaan paikallisissa lehdissä sekä internet sivuilla. Koko henkilöstö osallistuu viestintään mm. neuvonnalla ja opastuksella sekä tiedottamalla erityisalansa asioista tiedotusvälineissä.

Viestinnän onnistuminen testattiin käytännössä salmonellaepidemiassa loppuvuonna 2020 ja yhteistyö toimii hyvin Mikkelin kaupungin viestinnän, Mikkelin ruoka- ja puhtauspalveluiden, Mikkelin seudun ympäristöpalveluiden sekä Essoten kanssa. Häiriöjory on tiivistänyt yhteistyötä.

3.6 Valvonnan kustannukset ja maksullisuus

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman mukaisista tarkastuksista ja näytteenotoista on perittävä kunnan ympäristöterveydenhuollon maksutaksan mukainen maksu. Maksu peritään myös määräysten noudattamatta jättämisen vuoksi tehtävistä uusintatarkastuksista, näytteenotoista sekä muista toimenpiteistä.

Maksujen perimisestä on säädetty terveydensuojelulain 50 §:n 2-4 momenteissa, elintarvikelain 71 §:ssä sekä tupakkalain 25a §:ssä. Maksut on määritetty niin, että ne vastaavat enintään suoritteen tuottamisesta aiheutuvia kustannuksia lukuun ottamatta tupakan myyntilupamaksuja.

Ympäristöterveydenhuollon valvonnan suunnitelmallisuuden ja maksullisuuden lisäämisen tarkoituksena on ollut tehostaa ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön edellyttämää kunnallista valvontaa sekä lisätä valvonnasta perittäviä maksuja kunnan ympäristöterveydenhuollon voimavarojen turvaamiseksi. Tavoitteena on, että valvonnasta saadut tulot varmistavat valvonnan riittävät resurssit ja tukevat ympäristöterveydenhuollon toiminnan kehittämistä.

Ympäristöterveydenhuollon vuoden 2021 alussa voimaantuleva maksutaksa hyväksyttiin ympäristölautakunnassa 16.12.2020. Aikaisempi maksutaksa oli vuodelta 2018. Maksutaksa on nähtävissä Mikkelin kaupungin nettisivuilla.

3.7 Varautuminen erityistilanteisiin

Ympäristöterveydenhuolto on laatinut toimialueitaan koskevan erillisen valmiussuunnitelman erityistilanteiden varalle. Suunnitelmassa käsitellään ympäristöterveydenhuollon tehtäviä ja toimintavalmiuksia erityistilanteissa, kuten epidemioissa, kemikaalivaaroissa sekä myrkytyspäilyissä.

Elintarvikkeiden ja talousveden aiheuttamien epidemioiden hoidossa toimitaan ruokamyrkytys-epidemioita koskevan suunnitelman mukaan. Elintarvike- ja vesivälitteisten epidemioiden selvittämistä varten on vuonna 2017 muodostettu uusi yhteinen selvitystyöryhmä Etelä-Savon sosiaali- ja terveystieteiden kuntayhtymän kanssa. Lisäksi epidemioiden

selvittelyssä noudatetaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen, Ruokaviraston ja Valviran ohjeita.

Ympäristöterveydenhuollon varautumissuunnitelmien päivitys aloitettiin ja varautumissuunnitelmat on tarkoitus päivittää kesään 2021 mennessä.

3.8 Näytteenottosuunnitelma ja laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu

Vuoden 2020 talousarviossa on varattu laboratoriotutkimuksia varten 20.000 €. Määrärahaa käytetään mm. seuraavien viranomaisnäytteiden laboratoriotutkimuksiin:

1. elintarvikkeita koskevat valitukset
2. verkostovettä ja uimavettä koskevat valitukset
3. ruokamyrkytys- ja vesiepidemia epäilyt
4. valvonnan omat, tutkimusprojekteihin liittyvät näytteet

Viranomaisnäytteiden näytteenotto tapahtuu valvontaviranomaisen toimesta. Valvontakohteiden maksamien näytteiden ottamisesta laskutetaan ympäristöterveydenhuollon maksutaksan mukaisesti.

Valvontakohteet maksavat itse mm. seuraavat näytteet:

1. omavalvonnan varmistamiseksi otettavat näytteet
2. pienten vesilaitosten mm. elintarvikehuoneistojen omien kaivojen vesinäytteet
3. vesilaitosten vesinäytteet
4. uimahallien allasvesinäytteet
5. uimarantojen vesinäytteet
6. yksityisten kaivojen vesinäytteet
7. terveydensuojelulain nojalla valvottavista huoneistoista otetut materiaali- ja sisäilmanäytteet

Yksityistä kaivonomistajaa neuvotaan ottamaan vesinäyte itse. Terveystarkastaja voi ottaa näytteen erityistapauksissa. Pyynnöstä toteutettavasta näytteenotosta peritään hyväksytyyn taksan mukainen maksu.

Vesi- ja elintarvikenäytteet tutkitaan Ruokaviraston hyväksymässä akkreditoituissa laboratorioissa, pääasiassa Eurofins OY laboratorion eri toimipisteissä. Epidemiaselvitystilanteessa voidaan käyttää Ruokaviraston sekä Tullin laboratorioita.

Sisäilma- ja rakennusmateriaalinäytteet lähetetään Työterveyslaitoksen laboratorioon Kuopioon tai Helsinkiin, THL:n laboratorioon Kuopioon tai Oulun Sisäilmatutkimuksen laboratorioon. Tarvittaessa käytetään myös

muita akkreditoituja laboratorioita.

Sopimus Eurofins Oy:n kanssa on uusittu ja on voimassa kahden vuoden ajan ja lisäksi siinä on vuoden optio. Uusi sopimus on allekirjoitettu 8.2.2021.

4 Valvonnan toimialat

4.1 Elintarvikevalvonta

Elintarvikevalvonnasta on laadittu oma erillinen valvontasuunnitelma

4.2 Terveystoimilain mukainen valvonta

Terveystoimilain mukaisesta valvonnasta on laadittu oma erillinen valvontasuunnitelma

4.3 Tupakka- ja lääkelain mukainen valvonta

Tupakka- ja lääkelain mukaisesta valvonnasta on laadittu oma erillinen valvontasuunnitelma

4.4 Eläinlääkintähuolto

Eläinlääkintähuollosta on laadittu oma erillinen suunnitelma, Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin suunnitelma.

5 Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman toteutuminen

Ympäristölautakunta hyväksyi Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman vuodelle 2020 Mikkelin Seudun Ympäristöpalvelujen toiminta-alueelle kokouksessaan 22.1.2020. Valvontasuunnitelma käsittää ympäristöterveydenhuollon kaikki osa-alueet eli elintarvikevalvonnan, terveystoimilain, tupakka-valvonnan ja eläinlääkintähuollon.

Valvontasuunnitelman toteutumista tulee arvioida vuosittain ympäristöterveydenhuollosta vastaavassa monijäsenisessä toimielimessä. Valvontasuunnitelman toteutumista arvioidaan Mikkelin seudun ympäristölautakunnassa 24.3.2021.

Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi lähetetään tiedoksi Itä- Suomen aluehallintoviranomaiselle 31.3.2021 mennessä VYHA-järjestelmän kautta.

Valvontasuunnitelma jakautuu toimialoittain erillisiin liitteisiin. Valvontasuunnitelman toteutumisen toteutumaraportit on laadittu erikseen elintarvikeval-

vonnalle, terveydensuojeluvalvonnalle, tupakkavalvonnalle sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin suunnitelmalle.

Vuosi 2020 oli poikkeuksellinen etenkin koronapandemian vuoksi. Ympäristöterveydenhuolto pystyi kuitenkin vastaamaan sille asetetuista tehtävistä ja tavoitteista olosuhteet huomioiden kohtuullisen hyvin.

Taulukko 3

Toteutuneet suunnitelmallisen valvonnan ja eläinlääkäreiden suoritteet vuonna 2020

	TP 2019	TA 2020	TP 2020	Toteuma % 2020
Terveysvalvonnan tarkastukset (suunnitelman mukaiset)	417	750	259	35
Eläinlääkintähuollon virka- ja sairausmatkat	1879	1900	1878	99
Vastaanotolla hoidetut pieneläimet	6529	5500	6167	112

Covid-19 ajan rajoitteet, joita myös tarkastustoiminnalle asetettiin erityisesti epidemian alussa, vähensivät ennen kaikkea terveysvalvonnan suunnitelmallista valvontaa. Vuonna 2020 Covid-19 pandemian vuoksi ei kaikkia tarkastuksista tehty paikan päällä kohteessa, vaan etänä asiakirjatarkastuksina.

Vati-tietojärjestelmän vuoden 2019 ongelmat heijastelivat osittain myös vuodelle 2020.

Henkilöresurssien muutokset vuonna 2020 ovat osaltaan vaikuttaneet valvontasuunnitelmien toteutumaan. Terveysvalvonnan johtajan vaihtuminen tammi-kuun lopussa ja uudestaan huhtikuun lopulla heikensi alkuvuodesta hallinnon resursseja.

Vuonna 2020 aloitettiin EnviroVet Oy:n tarjoaman LaatuNet-laadunhallintajärjestelmän perusteellisempi käyttö. Vuoden lopulla järjestettiin elintarvikevalvonnan asiakastytyväisyyskysely.

Vuoden aikana oli yksi laaja Salmonella Kedougou:n aiheuttama ruokamyrkytys-epidemia, joka saatiin yhdistettyä espanjalaisperäiseen kesäkurpitsaan.

Koronakesänä ei palkattu kuten yleensä terveystarkastajaharjoittelijoita, vaan terveystarkastajille ainoastaan yksi sijainen. Loppuvuodesta terveysvalvonnassa oli harjoittelija suorittamassa opintoihinsa kuuluvan harjoittelun.

Eläinlääkintähuollossa on ollut Covid 19-pandemian lisäksi valtakunnallisesta sijaispulasta johtuva resurssivaje usean kuukauden ajan. Resurssivaje on lisännyt merkittävästi praktikkoeläinlääkäreiden työnkuormitusta sekä toiminnan haavoittuvuutta. Haavoittuvuuden lisääntyminen on ollut erityisen haastavaa korona-aikana. Korona-altistuksen vuoksi yhteisvastaanotolla voi joutua useita eläinlääkäreitä pahimmillaan samaan aikaan karanteeniin.

Kiitos haasteellisesta tilanteesta selviämiseen kuuluu kaupungineläinlääkäreille, jotka venyivät tarvittaessa lähes kohtuuttomasti, jotta välttämättömät tehtävät saatiin tehdyksi. Tilanne on ollut viranhaltijoille ajoittain lähes kestämätön

Resurssivajeen korjaamiseksi avattiin lisäpraktikkovirka. Riittävät perusresurssit tulee jatkossa turvata niin, että myös sijaispuolan aikana lakisääteiset tehtävät sekä viranhaltijoiden lepoajat ja kohtuullinen työnkuormitus saadaan turvattua.

Eläinlääkäripalvelujen saatavuus ja laatu ovat haasteista huolimatta ollut pääosin suunnitelman mukaista. Kiireetöntä ja kiireellistä eläinlääkäriapua on pysytty tarjoamaan kohtuullisessa ajassa. Päivystys on toiminut sekä Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen omana toimintana että Kangasniemen alueella Jyväskylän seudun yhteistyöllä järjestettävässä päivystysrenkaassa.

Kesäkuussa 2020 perustettiin toinen valvontaeläinlääkärin virka, mikä mahdollistaa valvontaeläinlääkäreiden parityöskentelyn. Ratkaisu on osoittautunut toimivaksi.

Tarkemmin vuoden 2020 toiminta on kuvattu erillisissä toteutumารaportteissa, jotka on laadittu erikseen elintarvikevalvonnalle, terveydensuojeluvalvonnalle, tupakkavalvonnalle sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin suunnitelmalle.